

Osnaži mlade, istraži priče - EYES

Kulturno nasleđe, najbolje prakse

Kreirali:

Co-funded by
the European Union

Projektat br 2024-2-DE04-KA220-YOU-000293002

PREGLED SADRŽAJA

UVOD

1

BELGIJA

DOBRA PRAKSA BR. 1: ČASOVI O NASLEĐU

Aktivnosti za otkrivanje kulturnog nasleđa u školama koje kombinuju terenske posete, kreativnost i obrazovne resurse.

DOBRA PRAKSA BR. 2: USVOJIMO SPOMENIK

Učenici istražuju, dokumentuju i promovišu izabrani spomenik kroz kreativne i građanski angažovane aktivnosti.

DOBRA PRAKSA BR. 3: ORIJENTACIONI ČASOVI

Obrazovna radionica u kojoj učenici istražuju očuvanje kulturnog nasleđa kroz praktične aktivnosti.

2

NEMAČKA

DOBRA PRAKSA BR. 4: LEIPZIGER NOTENSPUR

Digitalno vođena tura za istraživanje bogate muzičke istorije Lajpciga

DOBRA PRAKSA BR.5: MIT SCHILDKRÖTEN DURCH ZICKZACKHAUSEN

Multidimenzionalna igra uloga o istoriji jedne četvrti Frankfurta

DOBRA PRAKSA BR.6: STOLPERSTEINE DER FAMILIE ZEISLER

Na mestu srušenog doma porodice Zeisler, učenici istražuju i dele priče o nenoj istoriji tokom Holokausta.

3

MAĐARSKA

DOBRA PRAKSA BR. 7: BUDAPEST100

Vikend zajednice tokom kojeg meštani otvaraju istorijski značajne zgrade i dele priče koje stoje iza njih.

DOBRA PRAKSA BR.8: HOSSZÚLÉPÉS. JÁRUNK?

Tematske pešačke ture o skrivenim istorijama, jevrejskom nasleđu, komunizmu, arhitekturi i još mnogo toga u Budimpešti.

PREGLED SADRŽAJA

..... DOBRA PRAKSA BR. 9: UCCU ROMA NEFORMALNA OBRAZOVNA FONDACIJA

Obuke za mlade romske volontere za vođenje gradskih tura i školske radionice o romskoj kulturi i istoriji u Budimpešti i Pečuju.

4

POLJSKA

..... GOOD PRACTICE BR.10: COOLSKILLS

Set alata pomoću kojih obrazovanje o kulturi i nasleđu može da podrži razvoj modernih ključnih kompetencija kod mladih.

..... GOOD PRACTICE BR.11: NASLEĐE ZA BUDUĆNOST

Poljsko-italijanska integracija mladih i starijih ljudi kroz kulturno nasleđe..

..... GOOD PRACTICE BR.12 : NAŠE TRADICIJE

Promocija kulturnog nasleđa i regionalne istorije kroz organizovanje događaja, radionica i obrazovnih putovanja.

5

SRBIJA

..... DOBRA PRAKSA BR. 13: CREATECH

Transformisanje ranog obrazovanja kroz kulturno nasleđe i digitalne alate.

..... DOBRA PRAKSA BR.14: BEOTURA

Digitalno vođena tura mladih kroz nasleđe Beograda

..... DOBRA PRAKSA BR. 15: CENTRI KULTURNOG NASLEĐA

Mladi iz različitih zemalja dele kulturu kroz digitalne kreacije i razmene poseta.

Uvod

Ovaj dokument predstavlja kolekciju inicijativa širom Evrope koja pokazuje kako kulturno nasleđe može da se istraži, interpretira i podeli na značajan način. Spajajući iskustva iz škola, NVO organizacija, institucija kulture i društvenih organizacija u Belgiji, Nemačkoj, Mađarskoj, Poljskoj i Srbiji, on naglašava raznolikost pristupa koji postoje u obrazovanju o nasleđu i angažovanju mladih. Od digitalnih vodiča i važnih radionica do međugeneracijskog projekta, kreativnog pričanja priča, pešačke ture i društveno arhiviranje, ovi primeri prikazuju brojne načine na koje kulturno nasleđe može da postane pristupačno, inspirativno i nešto čega bi želeli da budu deo, pogotovo za mlade ljude.

Ovaj dokument ima dve glavne svrhe:

- Predstavlja konkretne slučajeve koji ilustruju kako projekti o kulturnom nasleđu mogu da odgovore lokalnim potrebama, grade kreativnost, ohrabre uključenost u društvo i ojačaju smisao identiteta i pripadanja. U mnogima od ovih najboljih praksi postoji stvarna posvećenost postavljanju mladih u centar, ali ne kao pasivnih primalaca znanja o istoriji, nego aktivnih interpretatora, stvaralaca i čuvara sećanja o kulturi. Da li se radilo o razvijanju aplikacija za digitalne ture u Beogradu, prihvatanju spomenika u Valoniji, ili vođenju pešačkih tura, koje dovode u pitanje stereotipe, u Budimpešti, mladi su pozicionirani kao ambasadori kulturne baštine unutar svojih sopstvenih zajednica.
- Takođe nudi uvid koji može da se prenese, za edukatore, omladinske radnike i organizacije koje žele da razviju slične aktivnosti. Dobra praksa koja je predstavljena uključuje detalje o implementaciji, potrebnim izvorima, izazovima i dokazima o uspehu, čineći ga vrednom preporukom za one koji traže inspiraciju i vođstvo. U nastavku, digitalni alati se kroz ove inicijative pojavljuju kao moćni pokretači, čineći kulturno nasleđe dostupnim, interaktivnim i dopadljivim, transformišući apstraktne istorijske koncepte u opipljivo iskustvo.

Ono što se ističe u ovim primerima jeste deljenje razumevanja nasleđa kao živog, dinamičnog procesa oblikovanog od strane samih zajednica. Dakle, sada je red na tebe. Pozivamo te da istražiš ove prakse, crpiš inspiraciju iz njih i prilagodiš njene metode svom ličnom kontekstu, pomažući u stvaranju novih prilika za mlade ljude i zajednice da se uključe sa sopstvenim nasleđem.

EYES – Dobra praksa broj 1

Ime organizacije:	ELAN
-------------------	------

1. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Ako ste napisali **NE**, popunite i sledeće polje:

Glavna odgovorna institucija	Urban.brussels
------------------------------	----------------

2. Opšte informacije o dobroj praksi

Ime prakse:	Časovi nasleđa	
Lokacija prakse:	Država	Belgija
	Regija	/
	Grad	Brisel

3. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi:	“Classes du Patrimoine” nude besplatne, razigrane i interaktivne aktivnosti otkrivanja nasleđa za škole u Briselskom regionu, kombinujući terenske posete, kreativnost i obrazovne resurse za kratkoročne i dugoročne projekte.
-------------------	---

Detaljne informacije o praksi:	“Classes du Patrimoine” je obrazovna inicijativa koju koordinira organizacija Urban.brussels. Nudi besplatne aktivnosti za škole u Briselskoj regiji usmerene na istraživanje lokalnog nasleđa. Ciljna grupa obuhvata učenike osnovnih i srednjih škola i njihove nastavnike. Program je pokrenut kako bi se podigla svest o važnosti graditeljskog nasleđa i njegovoj vezi sa kolektivnim pamćenjem i urbanim identitetom. Aktivnosti su prilagođene različitim nivoima škola i odvijaju se ili na lokaciji (u istorijskom centru ili blizu škole) ili u obliku radionica. Tokom sesija, učenici otkrivaju arhitektonske tehnike, istorijske stilove i urbano planiranje, dok su podstaknuti da razmišljaju o svojoj okolini. Metode kombinuju posmatranje, analizu, timski rad i kreativno izražavanje (npr. izrada modela, crtanje, igranje uloga). Praksu sprovode edukatori nasleđa i animatori iz organizacije Urban.brussels u saradnji sa školama učesnicama. Glavne zainteresovane strane su region Brisel, javne i subvencionisane škole, nastavnici i porodice. Uključeno je preko 1.000 učenika godišnje.
Potrebni resursi:	Program finansira Briselska regija. Potrebna su dva do tri edukatora specijalizovana za nasleđe, materijali za radionice (npr. crteži, modeli, bezbednosna oprema), ali sve obezbeđuje organizacija Urban.brussels.
Vremenski period (početak/kraj):	U toku od 2008
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	Svake godine, preko 50 odeljenja učestvuje u programu. Evaluacije nastavnika ističu povećanu svest i radoznalost učenika prema nasleđu. Neke škole se vraćaju svake

	godine, a inicijativa je inspirisala druge obrazovne modele o kulturnom nasleđu u Briselu.
Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Ova praksa se lako može preneti na druge urbane regione sa bogatom arhitektonskom istorijom. Ključni faktori uspeha uključuju: slobodan pristup, blisku saradnju sa školama, korišćenje multidisciplinarnih metoda (istorija, umetnost, urbanizam) i mobilizaciju lokalnih stručnjaka za nasleđe. Program takođe ima koristi od toga što je povezan sa regionalnim organom za planiranje, što mu daje vidljivost i institucionalnu podršku. Drugi gradovi ili regioni mogu replicirati model sa malim timovima obučenih edukatora i podrškom lokalnih kulturnih institucija. Slična inicijativa je pilotirana u Wallonia regiji pod nazivom "Classes du Patrimoine et de la Citoyenneté."
Ključne reči povezane sa praksom (opcionalno):	Obrazovanje o nasleđu, arhitektura, kulturni identitet, mladi, Brisel, participativno učenje
Mišljenje eksperta (opcionalno):	Elisabeth Gybels (Direktorat za kulturno nasleđe, urban.brussels) analizira program: „Ove aktivnosti nude interaktivan, originalan i građanski osvešćen pristup nasleđu, omogućavajući mladima da uče i o manjem i o većem nasleđu, koje čini deo našeg kolektivnog identiteta i istorije.“

EYES – Dobra praksa broj 2

Ime organizacije:	ELAN
-------------------	------

1. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Ako ste napisali **NE**, popunite i sledeće polje:

Glavna odgovorna institucija	AWAP
------------------------------	------

2. Opšte informacije u dobroj praksi

Ime prakse:	Usvojimo spomenik	
Lokacija prakse:	Država	Belgija
	Regija	Wallonia
	Grad	Brojne opštine u Wallonia regiji

3. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi:	“Adoptions un Monument” je obrazovni program u Wallonia regionu u kojem škole usvajaju lokalna mesta nasleđa, podstičući učenike da istražuju, dokumentuju i promovišu svoj izabrani spomenik kroz kreativne aktivnosti i aktivnosti građanskog angažovanja..
-------------------	---

Detaljne informacije o praksi:	“Adoptions un Monument” je obrazovna inicijativa koju je pokrenula Agence wallonne du Patrimoine (AWaP). Program omogućava školskim odeljenjima u Wallonia regionu da simbolično „usvoje“ lokalni spomenik po svom izboru. Cilj je jačanje svesti i angažovanja u vezi sa graditeljskim nasleđem među učenicima i njihovom zajednicom. Ciljne grupe su učenici osnovnih i srednjih škola i njihovi nastavnici. Program je odgovar na potrebu za lokalnim građanskim angažovanjem, međugeneracijskim prenošenjem i obrazovnim inovacijama koristeći kulturno nasleđe. Nakon što izaberu spomenik, učenici se vode kroz strukturirani proces koji uključuje istorijska istraživanja, posete lokalitetima, umetničku interpretaciju i javne prezentacije. Aktivnosti uključuju crtanje, fotografiju, pozorište, pripovedanje ili digitalne kreacije. Učenici se takođe mogu sastati sa lokalnim stručnjacima za nasleđe ili starijima koji dele lične priče vezane za lokalitet. Projekat koordiniraju nastavnici, često uz podršku edukatora AWaP-a. On podstiče i autonomiju i kreativnost i usklađen je sa ciljevima građanskog obrazovanja. Glavne zainteresovane strane uključuju AWaP, škole, opštine i porodice. Korisnici uključuju i učenike i lokalne zajednice, koji otkrivaju ili ponovo otkrivaju poznatu znamenitost.
Potrebni resursi:	Obrazovni materijali koje obezbeđuje AWaP, podrška nastavnika i facilitatora nasleđa, pristup usvojenom spomeniku, opcioni troškovi prevoza i umetnički materijal. Skromna sredstva za izložbe ili prezentacije u zajednici mogu se potražiti lokalno.

Vremenski period (početak/kraj):	U toku od 2006
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	Preko 300 spomenika je usvojeno od strane škola od početka programa. Projekat je 2010. godine nagrađen nagradom Evropa Nostra za svoj inovativni obrazovni pristup. Škole često ponavljaju iskustvo, a učnički radovi se dele na regionalnim izložbama.
Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Ova praksa se lako može odraditi u regionima sa materijalnim ili nematerijalnim nasleđem. Njena modularna struktura (izbor lokacije, obrazovna faza, kreativni rad, javna restitucija) omogućava fleksibilnost. Uspeh se oslanja na lokalno angažovanje, motivaciju nastavnika i podršku kulturnih institucija. Simbolički čin „usvajanja“ daje učenicima snažan osećaj vlasništva i odgovornosti. Program takođe podržava međupredmetni rad (istorija, geografija, umetnost, jezici, digitalno obrazovanje). Slične inicijative postoje u Francuskoj i Italiji, što pokazuje njegovu međunarodnu prenosivost. Koncept bi se mogao prilagoditi i za omladinske grupe van formalnog školovanja.
Ključne reči povezane sa praksom (opcionarno):	obrazovanje o nasleđu, spomenik, angažovanje zajednice, školski projekat, kulturni identitet, kreativno učenje
Mišljenje eksperta (opcionarno):	Muriel De Potter , koordinator projekta u AWaP-u je u martu 2023. objasnio (Genappe – osam spomenika koje su usvojili učenici iz Bousvala): „U početku je trebalo da učenici škole Sainte-Marie u Bousvalu usvoje samo kapelu Try-au-Chêne, ali se projekat proširio i sada je istraženo osam spomenika, prikupljene informacije i obavljene detaljne posete.“ Ministarka Valérie De Bue, koja je bila prisutna na događaju, takođe je naglasila:

Co-funded by
the European Union

	„Ovaj projekat je svest da je od ranog uzrasta potrebno da se nasleđe promoviše i da se razvija.“
--	---

EYES – Dobra praksa broj 3

Ime organizacije:	ELAN
-------------------	------

1. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Ako ste napisali **NE**, popunite i sledeće polje:

Glavna odgovorna institucija	AWAP
------------------------------	------

2. Opšte informacije u dobroj praksi

Ime prakse:	Orientation classes	
Lokacija prakse:	Država	Belgija
	Regija	Wallonia
	Grad	/

3. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi:	Obrazovna radionica gde učenici istražuju zanate očuvanja nasleđa kroz praktične aktivnosti. Razvijaju timski rad, kritičko razmišljanje i tehničke veštine učeći o
-------------------	---

	arhitektonskoj restauraciji i važnosti očuvanja našeg izgrađenog okruženja.
Detaljne informacije o praksi:	Orijentacioni kurs, koji nudi Agencija za nasleđe Valonije (AWaP), namenjen je učenicima drugog razreda srednjih škola. Tokom četiri do pet dana, učenici otkrivaju zanate nasleđa u radionicama, uključujući stolarstvo, zidarstvo, rezbarenje kamena, vitraž, sgrafito, mozaik i pokrivanje krovova od škrljca. Upoznaju profesionalne zanatlije, posećuju gradilišta i isprobavaju tradicionalne tehnike. Program kombinuje praktične radionice, razmišljanje o materijalima i njihovoj upotrebi, edukativne igre (društvene igre, foto kvizove) i mogućnosti za otkrivanje graditeljskog nasleđa i njegove restauracije. Učesnici razvijaju samostalnost, kritičko razmišljanje, timski rad, profesionalnu svest i bezbednost prilikom korišćenja mašina. Časove vode edukativni trener i zanatlija. Aktivnost se održava u Centre des métiers du patrimoine u gradu Amay ili u Pôle de la pierre u gradu Soignies u zavisnosti od izabranih tema.
Potrebni resursi:	Obrazovni facilitator i zanatlija, pristup specijalizovanim radionicama, tradicionalni materijali, zabavni obrazovni alati (poslužavnici, kvizovi, fascikle), odgovarajuća mesta (radionica i gradilište), logistika transporta i smeštaja ako je potrebno.
Vremenski period (početak/kraj):	Program se nudi godišnje od septembra do juna; traje 4–5 dana po klasi (u toku od 2010. godine).
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	Redovna i rastuća stopa učešća među školama je snažan pokazatelj relevantnosti i uspeha programa. Stalna integracija programa u javne događaje pokazuje i održivost i sposobnost prilagođavanja širokom spektru publike i

	konteksta nasleđa. Takođe, nastavnici i edukatori na lokalitetima konstantno izveštavaju o pozitivnim promenama u stavovima učenika prema kulturnim lokalitetima i povećanom interesovanju za lokalnu istoriju nakon učešća.
Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Ovaj praktični format karijernog vođenja može se usvojiti u bilo kom kontekstu, sa radionicama ili lokalitetima koji predstavljaju nasleđe zanata. Ključ uspeha je uključivanje zanatlija, obrazovno vođenje i jaka veza sa određenim lokalitetom. Koncept može koristiti i mladim ljudima koji su napustili školu ili učestvuju u programima integracije.
Ključne reči povezane sa praksom (opciono):	Tradicionalni zanati, stručna orijentacija, zanatski radovi, praktično učenje

EYES – Dobra praksa broj 4

Ime organizacije:	EUD
-------------------	-----

1. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Ako ste napisali **NE**, popunite i sledeće polje:

Glavna odgovorna institucija	Leipzig Tourismus and Marketing GmbH
------------------------------	--------------------------------------

2. Opšte informacije u dobroj praksi

Ime prakse:	Leipziger Notenspur	
Lokacija prakse	Država	Nemačka
	Regija	Saksonija
	Grad	Leipzig

3. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi:	“Leipziger Notenspur” je digitalno vođena tura kroz centar Lajpciga, tokom koje se posećuje i istražuje bogata muzička istorija grada.
-------------------	--

Detaljne informacije o praksi:	Leipzig je tokom svoje istorije bio dom nekim od najpoznatijih klasičnih kompozitora. Kompozitori poput Johana Sebastijana Baha, Feliksa Mendelsohn-Bartoldija, Riharda Vagnera, Klaudija i Roberta Šumana, Edvarda Griga, Gustava Malera ili Hansa Ajslera živeli su i/ili stvarali svoju muziku tamo. Stoga, grad Leipzig nudi turistima i svojim građanima nekoliko elektronski vođenih tura koje vode korisnike do lokacija u gradu gde su živeli glavni kompozitori ili gde su njihova glavna dela prvi put predstavljena. Posebna karakteristika vođenih tura je to što korisnici mogu da slušaju muziku koja se odnosi na određenu geografsku lokaciju. Zainteresovani korisnici mogu preuzeti besplatnu aplikaciju i birati između različitih vođenih tura na osnovu svog preferiranog kompozitora ili željene dužine šetnje. Aplikacija obaveštava korisnike o životu kompozitora i pruža im akustično iskustvo, odnosno mogu slušati muziku kompozitora, a takođe im se pružaju i akustični snimci vremena kada su kompozitori živeli i stvarali svoju muziku. Ovo čini vođenu turu vizuelnim i akustičnim iskustvom u koje se korisnici mogu potpuno uroniti.
Potrebni resursi:	Preuzimanje i korišćenje aplikacije je besplatno. Korisniku je potrebno samo da ima moderan pametni telefon sa pristupom različitim prodavnicama aplikacija i koji podržava standardne funkcije geolokacije i reprodukcije muzike.
Vremenski period (početak/kraj):	Korisnici mogu da biraju između pet različitih tura, od kojih svaka pokriva drugog kompozitora. U zavisnosti od ture, učesnici pešače između 500 m i 5,3 km. Trajanje varira u zavisnosti od toga koliko brzo žele da pređu razdaljinu.
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	Ovo je dobar primer kako se mobilna tehnologija može koristiti za stvaranje novog oblika impresivnog iskustva za

	korisnike integrisanjem akustičnih elemenata u vođenu šetnju. Ovo stimulise ljude na novom nivou i ističe potencijal audio funkcija u takvoj aplikaciji. Smatra se važnim da se kulturno nasleđe prikaže zajedno sa kulturnim dostignućima..
Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Muzika sama po sebi predstavlja inovativan pristup kulturnom nasleđu i može se smatrati idealnim pristupom za dostizanje ciljnih grupa projekta. Ovaj primer pokazuje kako se umetnički oblici mogu uključiti u obrazovanje o kulturnom nasleđu, a da ne moraju biti ograničeni samo na tekst i slike.
Dodatne informacije (opcionalno):	https://www.notenspur-leipzig.de/
Ključne reči povezane sa praksom (opcionalno):	Muzika, akustično iskustvo, kulturno obrazovanje
Mišljenje eksperta (opcionalno):	[1500 karaktera] [Ovde možete citirati neke relevantne nalaze istraživanja, mišljenja o dobroj praksi.]

EYES – Dobra praksa broj 5

Ime organizacije:	EUD
-------------------	-----

4. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Ako ste napisali **NE**, popunite i sledeće polje:

Glavna odgovorna institucija:	Bezirksverein Heimatmuseum Niederrad (Muzej lokalne istorije okruga Niderad)
-------------------------------	--

5. Opšte informacije u dobroj praksi

Ime prakse:	Mit Schildkröten durch Zickzackhausen (Sa kornjačama kroz Cik-cak kuće)	
Lokacija prakse	Država	Nemačka
	Regija	Hesse
	Grad	Frankfurt-Niederrad

6. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi:	Učenici iz „Kooperative Gesamtschule Niederrad“ (Javne škole) učestvuju u višedimenzionalnoj igri uloga o istoriji okruga Niederrad u Frankfurtu. Rezultati igre uloga se montiraju i prenose u audio šetnju u kojoj različitim
-------------------	---

	umetničkim oblicima izražavanja obrađuju svoja iskustva u svom okruženju.
Detaljne informacije o praksi:	Učenici javne škole „Kooperative Gesamtschule Niederrad“ u Frankfurtu učestvovala su u projektu razvoja igara uloga koje koriste okrug Niederrad kao mesto dešavanja radnje. Sadržaj su razvili sami učenici škole u saradnji sa umetnicima iz „431 art company“ i multimedijalnog udruženja „Medienwerkstattinitiative“. Da bi razvili sadržaj, učenici su pohađali trodnevnu uvodnu radionicu, nakon čega je usledio 20-nedeljni kurs, a završeno je 10-dnevnim intenzivnim sastankom. Tokom razvoja igre uloga, učenici su obradili istorijsku pozadinu okruga Niederrad kako bi osmislili kratke pozorišne scene i igranje uloga koje se odvijale na ovim istorijskim mestima. Prvobitno je zamišljeno da ovo bude jedinstven projekat sa ograničenim brojem predstava, koji je završen 2021. godine. Međutim, odjek i radionice i rezultata bio je toliko pozitivan da su snimci igre uloga transponovani u audio-šetnju. Korisnici mogu slušati i gledati (igru uloga) koje prikazuje važne prekretnice u razvoju okruga i samim tim prikazuju njegov razvoj kroz vremena.
Potrebni resursi:	Audio šetnja se može besplatno preuzeti sa veb stranice „Bezirksverein Heimatmuseum Niederrad“, koji je bio jedan od glavnih inicijatora projekta. Alternativno, zainteresovani korisnici mogu preuzeti aplikaciju direktno sa veb stranice guidable.com . Korisniku je potreban pametni telefon sa pristupom internetu.
Vremenski period (početak/kraj):	npr. jun 2012 – u toku
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	Projekat je bio veoma participativan i stoga je primeran da postane EYES projekat:

	• Učenici su prikupili sve potrebne informacije za igru uloga. Istraživali su istoriju svog okruga i obavili intervjue sa relevantnim ljudim • Učenici su razvili igru uloga koreisteći umetničke forme poput glume i pripovedanja. • Učenici su realizovali igru uloga.
Izazovi (opcionalno):	Opis projekta je još uvek dostupan onlajn, dok audio šetnja trenutno nije dostupna.
Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Postavka celog projekta se smatra uzornim primerom za obrazovanje o sopstvenom istorijskom/kulturnom nasleđu. Ona kombinuje inovativne oblike saradnje, aktivno istraživanje, umetničke oblike izražavanja i medijsko obrazovanje.
Dodatne informacije (opcionalno):	• https://www.buendnisse-fuer-bildung.de/buendnissefuerbildung/de/einblicke/aus-dem-programm/Audiowalk-durch-Niederrad/Audiowalk-durch-Niederrad.html • https://bezirksverein-niederrad.de/n/265/62/eroeffnung-des-audiowalks-mit-schildkroeten-durch-zick-zack-hausen

EYES – Dobra praksa broj 6

Ime organizacije:	EUD
-------------------	-----

1. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Ako ste napisali **NE**, popunite i sledeće polje:

Glavna odgovorna institucija:	Grundschule am Teutoburger Platz Berlin (Osnovna škola na Teutoburger Platz-u u Berlinu)
-------------------------------	--

2. Opšte informacije u dobroj praksi

Ime prakse:	Stolpersteine der Familie Zeisler (Kameni spoticanja porodice Zeisler)	
Lokacija prakse	Država	Nemačka
	Regija	Berlin
	Grad	Berlin

3. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi:	Pre nego što je osnovna škola na Teutoburškom trgu izgrađena na mestu stambene zgrade koja je srušena tokom Drugog svetskog rata, ova stambena zgrada je bila dom jevrejske porodice „Zeisler“ čiji su članovi delimično ubijeni tokom Holokausta ili su bili primorani da emigriraju.
-------------------	--

	Školarci današnje osnovne škole uče o istoriji porodice Cajsler i objavljuju svoje individualne istraživačke projekte o Trećem rajhu i Holokaustu u podkastu.
Detaljne informacije o praksi:	Mnogo pre nego što je izgrađena Osnovna škola na Teutoburger trgu, na toj adresi je živela porodica Zeisler – jevrejska porodica od šest članova koja je bila izložena fašističkom progonu tokom Trećeg rajha u Nemačkoj između 1933. i 1945. godine. Troje starije dece iz porodice uspelo je da pobegne u Englesku i Izrael; roditelji i najmlađi brat su odvedeni u koncentracione logore i na kraju ubijeni. Nakon što je ispred škole postavljen „Kamen spoticanja“ u znak sećanja na sudbinu porodice Zeisler, potomci porodice su kontaktirali školu i ponudili da zajedno sa decom otkriju direktnu istoriju škole. Uz pomoć slika i istorijskih dokumenata, deca, čak i ako su još uvek veoma mala, istražuju kako je živela porodica Zeisler i upoznaju se sa svakodnevnim životom Herberta, Hilde, Rahel i Danijela Zaislera. Takođe saznaju kako su bili istrgnuti iz normalnog života bez ikakvog razumljivog razloga. Ova lična naklonost otvara umove i srca dece da uče o teškoj nemačkoj istoriji, ali – što je mnogo važnije – da nauče zašto je slobodno i otvoreno društvo zasnovano na dostojanstvu svake osobe toliko važno. Od svog početka, projekat je institucionalizovao brigu o „Kamenovima spoticanja“ i osmislio je niz sporednih projekata poput podkasta „Stolpersteine zum Sprechen bringen“, u kojem grupe iz celog sveta mogu da pripreme audio-datoteke kako bi predstavile istoriju Kamena spoticanja po svom izboru
Potrebni resursi:	Nije potrebno finansiranje. „Stolpersteine zum Sprechen bringen“ je integrisan u aplikaciji berlinHistory.

Vremenski period (početak/kraj):	2012 – u toku
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	Projekat je započet u jednoj osnovnoj školi, ali je prorastao kroz „Stolpersteine zum Sprechen bringen“ (Nateraj Kamene spoticanja da govore). Ovo se može smatrati velikim uspehom.
Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Ovo je snažan primer žive istorije u kojoj se najstrašniji zločini u ljudskoj istoriji pretvaraju u nešto dobro. To ne znači da je pojedinačna patnja i bol uključenih porodica – posebno porodice Cajsler – poništena. Ali, to je primer kako suočavanje sa mračnim stranama naše istorije i razmišljanje o njoj može imati pozitivan uticaj na naše živote danas i može efikasno naučiti našu omladinu veoma važnim lekcijama
Dodatne informacije (opcionarno):	https://schule-am-teute.de/stolpersteine/stolpersteine
Mišljenje eksperta (opcionarno):	Ovo je uzor kako istorija može dotaći buduće generacije i postati izvor bolje budućnosti.

EYES – Dobra praksa broj 7

Ime organizacije:	Youth Bridges Budapest
-------------------	------------------------

1. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Glavna odgovorna institucija:	KÉK – Hungarian Contemporary Architecture Centre
-------------------------------	--

2. Opšte informacije u dobroj praksi

Ime prakse:	Budapest100	
Lokacija prakse	Država	Mađarska
	Regija	Budimpešta
	Grad	Budimpešta

3. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi:	Vikend otvorenih vrata koji organizuje zajednica gde stanovnici otvaraju istorijski značajne zgrade za javnost, pričajući priče o svojim domovima i naseljima. Aktivno uključuje lokalno stanovništvo i mlade u dokumentovanje i prezentovanje graditeljskog nasleđa; jača identitet i dijalog među generacijama.
-------------------	---

Detaljne informacije o praksi:	Budapest100 je festival urbanog nasleđa zasnovan na zajednici, pokrenut 2011. godine od strane KÉK - Mađarskog centra za savremenu arhitekturu i Arhiva otvorenog društva. Ciljna grupa obuhvata širu javnost, lokalno stanovništvo, entuzijaste za arhitekturu i studente. Program je nastao kao odgovor na nedostatak javne svesti i angažovanja u vezi sa arhitektonskim i društvenim nasleđem Budimpešte, posebno stambenim zgradama koje se često zanemaruju u mejnstrim kulturnim programima. Svake godine, zgrade koje pune 100 godina (ili su grupisane oko posebne teme) otvaraju se za javnost, a stanovnici, volonteri i istraživači zajedno organizuju izložbe, vođene ture i događaje. Ovaj model pretvara pasivno posmatranje u aktivno građansko učešće. Ključne zainteresovane strane su lokalno stanovništvo, organizacije civilnog društva, stručnjaci za arhitekturu i kulturne institucije. Program koristi stanovnicima, volonterima i posetiocima jačanjem identiteta zajednice i negovanjem dijaloga o urbanom nasleđu.
Potrebni resursi:	Umereno finansiranje koordinacije, komunikacije i logistike događaja; 50-100 volontera godišnje; partnerstva sa gradskim arhivama i stanovnicima zgrade.
Vremenski period (početak/kraj):	2011 – u toku
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	Preko 500 zgrada je otvoreno za javnost i održano je više od 1000 događaja. Program godišnje privlači hiljade posetilaca i široko je izvešten u nacionalnim medijima i pominje se u istraživanjima urbanog nasleđa.
Izazovi (opcionalno):	Održavanje angažovanja stanovnika i motivacije volontera tokom vremena; prilagođavanje promenljivim gradskim propisima i kulturnim politikama.

Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Budapest100 je u velikoj meri prenosiva na druge gradove sa bogatim arhitektonskim ili građanskim nasleđem. Njegov model kulturnog angažovanja vođenog građanima mogu prilagoditi opštine ili nevladine organizacije. Ključni faktori uspeha uključuju jaka lokalna partnerstva, temeljnu dokumentaciju i posvećenu volontersku bazu. Projekat je inspirisao slične napore u drugim mađarskim gradovima i može poslužiti kao model širom Evrope.
Dodatne informacije (opcionalno):	https://budapest100.hu/en/
Ključne reči povezane sa praksom (opcionalno):	nasleđe zajednice, arhitektura, građanski angažman
Mišljenje eksperta (opcionalno):	Budapest100 se široko pominje u studijama urbanog nasleđa zbog svog participativnog i demokratskog pristupa kulturnom pamćenju. Stručnjaci ističu njen doprinos reaktiviranju zaboravljenih urbanih narativa i negovanju inkluzivnog identiteta kroz zajedničko pripovedanje. U skladu je sa vrednostima Faro konvencije stavljajući građane u centar tumačenja nasleđa.

EYES – Dobra praksa broj 8

Ime organizacije:	Youth Bridges Budapest
-------------------	------------------------

1. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Glavna odgovorna institucija:	Hosszúlépés.Járunk? City Walks Ltd.
-------------------------------	-------------------------------------

2. Opšte informacije u dobroj praksi

Ime prakse:	Hosszúlépés.Járunk?	
Lokacija prakse	Država	Mađarska
	Regija	Budimpešta
	Grad	Budimpešta

3. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi:	Socijalno preduzeće koje nudi tematske pešačke ture o skrivenim istorijama, jevrejskom nasleđu, komunizmu, arhitekturi i još mnogo čemu u Budimpešti. Kombinuje pripovedanje, građansku svest i lokalnu istoriju; angažuje mlade vodiče i često sarađuje sa nevladinim organizacijama i aktivistima.
-------------------	--

Detaljne informacije o praksi:	Hosszúlépés! Járunk? je privatna inicijativa za pešačke ture osnovana 2012. godine sa ciljem da ponudi zanimljiva i edukativna iskustva urbanog nasleđa. Njena ciljna publika uključuje mlade odrasle, turiste, lokalno stanovništvo i profesionalne grupe. Praksa je pokrenuta kako bi se rešila jaz između stanovnika i složene istorije njihovog grada, uključujući marginalizovane narative. Tematske šetnje su kurirane od strane stručnjaka i pokrivaju arhitekturu, jevrejsku istoriju, socijalističko nasleđe, istoriju žena i još mnogo toga. Kroz impresivno pripovedanje, praksa podstiče učesnike da kritički razmišljaju o svojoj okolini. Takođe neguje emocionalnu vezu sa mestom i građansku svest. Glavne zainteresovane strane uključuju istoričare, arhitekte, vodiče, obrazovne institucije i kulturna mesta. Korisnici uključuju lokalne zajednice, edukatore i posetioce koji traže dublje angažovanje sa kulturnim tkivom Budimpešte.
Potrebni resursi:	Privatno finansirano; zahteva obučene vodiče, vreme za istraživanje, marketinške napore i mali administrativni tim; oslanja se na partnerstva sa kulturnim i građanskim institucijama.
Vremenski period (početak/kraj):	2012 – u toku
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	Hiljade učesnika je prisustvovalo tokom godina. Ture dobijaju snažne povratne informacije, široku medijsku pokrivenost i doprinose javnom dijalogu o nasleđu. Nekoliko tematskih tura se ponavlja zbog velike potražnje.

Izazovi (opcionalno):	Balansiranje akademske dubine sa pristupačnošću; obrada osetljivih ili političkih tema; obezbeđivanje obuke vodiča i doslednosti.
Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Model je prilagodljiv gradovima koji žele da istraže urbani identitet i skrivene narative. On pokazuje kako privatne inicijative mogu poboljšati javno obrazovanje i svest o nasleđu. Uspeh zavisi od lokalne stručnosti i snažnog etičkog temelja. Replikacija je održiva tamo gde javni diskurs podržava kritičko angažovanje sa istorijom.
Dodatne informacije (opcionalno):	https://hosszulepes.org/
Ključne reči povezane sa praksom (opcionalno):	gradske šetnje, obrazovanje, sećanje, društvena inkluzija
Mišljenje eksperta (opcionalno):	Priznat kao najbolja praksa u javnim humanističkim naukama i urbanom obrazovanju, projekat „Hosszúlépés!” pokazuje kako komercijalne inicijative za nasleđe mogu održati građanski značaj. Naučnici pohvaljuju njegovu ulogu u demokratizaciji pristupa istoriji i njegovu inovativnu integraciju pripovedanja, prostora i identiteta.

EYES – Dobra praksa broj 9

Ime organizacije:	Youth Bridges Budapest
-------------------	------------------------

1. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Glavna odgovorna institucija:	Uccu Roma Informal Educational Foundation
-------------------------------	---

2. Opšte informacije u dobroj praksi

Ime prakse:	Roma Heritage Walking Tours in Budapest and Pécs (Pešačke ture romskog nasleđa u Budimpešti i Pečuju)	
Lokacija prakse	Država	Mađarska
	Regija	Budimpešta
	Grad	Budimpešta

3. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi:	Oni obučavaju mlade romske volontere da vode pešačke ture i školske radionice o romskoj kulturi i istoriji u Budimpešti i Pečuju. Projekat je vođen od strane mladih, zasnovan na identitetu, borbi protiv stereotipa, promociji raznolikosti i dijaloga. Snažan primer marginalizovane
-------------------	---

	omladine koja predstavlja sopstveno nasleđe i jača građansko učešće.
Detaljne informacije o praksi:	Uccu Pešačke ture romskog nasleđa su neformalni obrazovni program koji vode mladi, pokrenut 2010. godine, sa ciljem suzbijanja predrasuda i promocije romskog identiteta. Ciljna grupa obuhvata školske grupe, nastavnike, nevladine organizacije i članove šire javnosti. Praksa se bavi široko rasprostranjenom antiromskom diskriminacijom i nedostatkom zastupljenosti Roma u javnom diskursu. Obučeni mladi Romi služe kao vršnjački vodiči, vodeći interaktivne pešačke ture koje predstavljaju romsku kulturu, istoriju i lične priče. Format je razgovorni, inkluzivan i dovodi u pitanje stereotipe kroz životno iskustvo. Ture se održavaju u 8. okrugu Budimpešte i u Pečuju, povezujući istorijska mesta sa narativima koji često nedostaju u udžbenicima. Ključne zainteresovane strane uključuju škole, omladinske radnike, romske zajednice i partnere iz civilnog društva. Korisnici uključuju i mlade Rome (kao osnažene edukatore) i učesnike (koji stiču nijansirano razumevanje).
Potrebni resursi:	Finansiranje zasnovano na stipendijama; zahteva obuku za omladinske vodiče, koordinaciju osoblja, partnerstva sa školama i nevladinim organizacijama; umerenu logističku podršku za organizaciju tura.
Vremenski period (početak/kraj):	2010 – u toku
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	Hiljade učesnika pridružilo se turama od 2010. godine. Program je pozitivno ocenjivanjen od škola i nevladinih organizacija, a omladinski vodiči izveštavaju o

	povećanom samopouzdanju i angažovanju. Stekao je nacionalno priznanje i međunarodno interesovanje.
Izazovi (opcionalno):	Održavanje finansiranja; prevazilaženje javnog otpora ili predrasuda; obezbeđivanje emocionalne podrške mladim vodičama koji dele lične priče.
Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Uccu model je prilagodljiv u kontekstima marginalizovanih zajednica koje žele da povrate nasleđe i obrazuju druge. Ključni elementi uključuju osnaživanje mladih, kritičku pedagogiju i međukulturni dijalog. Ova praksa je inspirisala slične obrazovne inicijative koje vode Romi u Slovačkoj i Rumuniji i može se primeniti na druge manjinske ili nedovoljno zastupljene zajednice širom Evrope.
Dodatne informacije (opcionalno):	https://uccualapitvany.hu/
Ključne reči povezane sa praksom (opcionalno):	Romi, neformalno obrazovanje, antidiskriminacija
Mišljenje eksperta (opcionalno):	Pešačke ture Uccu su prepoznate u akademskoj literaturi i izveštajima civilnog društva kao pionirski oblik vršnjačkog obrazovanja. One pokazuju kako neformalne prakse nasleđa mogu da se pozabave nejednakošću, izgrade samopouzdanje i podstaknu inkluzivne narative. Ova praksa doprinosi ciljevima EU u vezi sa učešćem mladih, antidiskriminacijom i međukulturnim razumevanjem.

EYES – Dobra praksa broj 10

Ime organizacije:	Fondacija Ježi Regulski za podršku lokalnoj demokratiji
-------------------	---

7. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Da
--	----

Ako ste napisali **NE**, popunite i sledeće polje:

Glavna odgovorna institucija:	/
-------------------------------	---

8. Opšte informacije o dobroj praksi

Ime prakse:	COOLSKILLS – Kulturno nasleđe kao izvor modernih veština mladih	
Lokacija prakse	Država	Poljska
	Regija	Małopolskie
	Grad	Cracow

9. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi::	Projekat je razvio skup alata pomoću kojih kulturno i nasleđeno obrazovanje može podržati razvoj modernih ključnih kompetencija kod mladih ljudi.
--------------------	---

Detaljne informacije o praksi	Ciljna grupa: Mladi uzrasta 15–24 godine. Praksa razvija ključne meke veštine i kompetencije neophodne za lični, građanski i profesionalni život. Problem i kontekst: Obrazovanje često daje prioritet tehničkom znanju, zanemarujući meke veštine kao što su kritičko razmišljanje, kreativnost, preduzetništvo i građanski angažman. Globalizacija zahteva društveno svesnu, fleksibilnu omladinu, ali kulturno nasleđe ostaje nedovoljno iskorišćeno kao sredstvo učenja. Ova praksa popunjava tu prazninu kroz učenje zasnovano na nasleđu. Ciljevi i mplementacija: • Razvijanje kompetencija mladih u oblasti inovacija, preduzetništva i građanskog angažovanja. • Podrška edukatorima praktičnim alatima. • Promovisanje aktivnog građanstva. Način: Alat za procenu kompetencija mladih – samoprocena sa povratnim informacijama. • Radionice: - 7 kulinarskih čuda – interkulturni dijalog kroz hranu. - COOLHeritage – kreativna upotreba digitalnih alata za dizajniranje igara nasleđa - Inicijativa i preduzetništvo – obuka zasnovana na EntreComp-u; mladi su kreirali mini-projekte koristeći SWOT i Business Model Canvas.
--------------------------------------	--

	Aplikacija CoolSkills, gejmficirani kviz za Android, pospešuje učenje kroz kulturu i nasleđe. Moduli se mogu izvoditi uživo, onlajn ili hibridno (Padlet, Mentimeter, Miro, Kahoot). Zainteresovane strane: FRDL (PL), EDUcentrum (CZ), Vidzemeski region (LV), Biblioteka Mehov (PL), Erasmus+, lokalne nevladine organizacije i škole.
Potrebni resursi:	Budžet projekta je iznosio 68.362 evra; međutim, pošto su alati već kreirani, rešenja se mogu implementirati gotovo besplatno. Na veb stranici projekta dostupna je aplikacija (CoolSkillsApp, dostupna na Play Store-u) i priručnik https://frdl.org.pl/static/upload/store/Krakov/ENG_COOLS_KILLS - _cultural_heritage_as_a_fountain_of_modern_youth_skills.pdf
Vremenski period (početak/kraj):	01.04.2021-31.03.2023
Dokaz uspeha (ostvoreni rezultati):	COOLSKILLS promoviše kompetencije 21. veka (preduzetništvo, inovacije, građansku svest, kulturno izražavanje) kroz neformalno obrazovanje. Integriše kulturno nasleđe kao alat za izgradnju identiteta, društvenu koheziju i kreativnost – što je prepoznato kao neophodno u politici EU o razvoju mladih. Skup alata razrađen u projektu je otvorenog koda i dizajniran je za upotrebu u školama, nevladinim organizacijama i neformalnim omladinskim okruženjima, povećavajući njegovu primenljivost
Izazovi (opcionarno):	Aplikacija CoolSkills Radi samo na Androidu, što zahteva od trenera da dele uređaje ili grupišu Apple korisnike. Naučena lekcija: Obezbedite pristup na više platformi (npr.

	iOS/veb) kako biste podstakli inkluziju. Onlajn radionice su se suočile sa izazovima u angažovanju. Naučena lekcija: Koristite interaktivne metode koje vode mladi i izgradite rano poverenje kako biste održali interesovanje.
Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Praksa COOLSKILLS je potencijalno vredna za druge regione jer efikasno integriše kulturno nasleđe sa modernim razvojem veština mladih – posebno u preduzetništvu, građanskom angažovanju i kulturnoj svesti. Njena snaga leži u fleksibilnim, jeftinim alatima: proceni digitalnih kompetencija, interaktivnim radionicama i aplikaciji CoolSkills. Ovi alati se mogu prilagoditi različitim kulturnim kontekstima, što model čini pogodnim za prenos u različite obrazovne sredine. Ključni faktori uspeha uključuju usklađenost sa okvirima EU (npr. EntreComp), gejmfikaciju i hibridne opcije učenja. Izazovi za prenos mogu uključivati lokalizaciju jezika, ograničenja platforme aplikacija (samo za Android) i različit digitalni pristup. Iako specifični prenosi nisu dokumentovani, njena upotreba u Poljskoj, Letoniji i Češkoj Republici ukazuje na snažnu replikaciju u sličnim NUTS 2 regionima koji traže angažovanje mladih kroz kulturu. Rezultati i prenosivost: Gemifikacija zasnovana na nasleđu povećala je motivaciju i učešće mladih. Resursi otvorenog koda su prilagodljivi školama, bibliotekama, kulturnim institucijama i nevladinim organizacijama.
Dodatne informacije (opcionarno):	https://frdl.org.pl/projekty/coolskills-dziedzictwo-kulturowe-jako-zrodlo-rozwoju-nowoczesnych-umiejetnosci-mlodziezy
Ključne reči povezane sa praksom (opcionarno):	Nasleđe, mladost

Mišljenje eksperta (opcionalno):	Edukatori uključeni u projekat su istakli da su aktivnosti pokrenule međugeneracijske razgovore i produbile osećaj pripadnosti kod mladih. Naglasak na lokalnim kulinarskim tradicijama i nasleđu takođe je omogućio mladima da povežu apstraktne građanske i preduzetničke koncepte sa opipljivim, poznatim iskustvima – što je ključno za smisleno, dugoročno učenje.
---	---

EYES – Dobra praksa broj 11

Ime organizacije:	Fondacija Ježi Regulski za podršku lokalnoj demokratiji
-------------------	---

1. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Ako ste napisali **NE**, popunite i sledeće polje:

Glavna odgovorna institucija:	Lokalna akciona grupa Zalew Zegrzyński
-------------------------------	--

2. Opšte informacije o dobroj praksi

Ime prakse:	Nasleđe za budućnost	
Lokacija prakse	Država	Poljska
	Regija	Mazowieckie
	Grad	Legionowo

3. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi:	Poljsko-italijanska integracija mladih i starijih osoba kroz nasleđe.
-------------------	---

Detaljne informacije o praksi:	„Nasleđe za budućnost“ bio je međunarodni projekat koji je povezivao četiri lokalne akcione grupe, tri iz Poljske i jednu iz Italije, kako bi se premostile generacije i sačuvalo lokalno sećanje kroz društveno arhiviranje. Projekat se bavio nedostatkom međugeneracijskog dijaloga u ruralnim područjima, gde su priče starijih osoba često ostajale nedokumentovane, a mladi su se osećali otuđeno od svojih korena. Projekat je okupio mlade ljude mlađe od 35 godina i starije osobe preko 50 godina kako bi ponovo otkrili svoje „male domovine“. Kroz zajednički rad i razgovor, mladi su učili o prošlosti, dok su se stariji stanovnici osećali cenjenim i saslušanim. Nakon zajedničkog početnog sastanka u Poljskoj, dva stručnjaka, jedan istoričar i filmski režiser, obučavali su mlade u intervjuisanju, radu sa kamerom i društvenom arhiviranju. Opremljeni ovim veštinama, učesnici su snimali video i audio intervju sa starijim osobama, beležeći sećanja, običaje i lične priče iz 20. veka. Međunarodne radionice u Italiji omogućile su učesnicima da analiziraju rezultate i usavrše metode. Saradnja je kulminirala dokumentarnim filmom i publikacijom koja predstavlja pristup i rezultate ovog projekta. Materijali su prikazivani na lokalnim događajima, u komorama sećanja i onlajn. Završne konferencije u Italiji i Poljskoj promovisale su ovaj metod kao model za druge regione. Inicijativa je pokazala da rad sa sećanjem može izgraditi inkluziju i identitet. Seniori su povratili svoju ulogu nosilaca
---------------------------------------	---

	nasleđa, a mladi su stekli empatiju, digitalne veštine i jači osećaj pripadnosti. Projekat je stvorio model koji se može ponoviti za očuvanje nematerijalnog nasleđa kroz kreativnost i dijalog.
Potrebni resursi:	270 000 PLN (67 500 EUR)
Vremenski period (početak/kraj):	10.2019 - 12.2022
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	Praksa je uspešno negovala međugeneracijski dijalog i očuvala lokalno nematerijalno nasleđe kroz društveno arhiviranje. Merljivi rezultati uključuju učešće četiri partnerske lokalne akcione grupe (tri iz Poljske i jedne iz Italije), preko 40 mladih i starijih učesnika i više od desetak snimljenih intervjua koji dokumentuju lične i zajedničke istorije. Rezultati su predstavljeni u dokumentarnom filmu koji prikazuje proces i rezultate saradnje - dostupan na Jutjubu: Heritage for the Future – ANCHOR Project.. Projekat je takođe proizveo metodološko objavljivanje, javne događaje i međunarodne konferencije u Poljskoj i Italiji
Izazovi (opcionalno):	Glavni izazovi sa kojima smo se susreli su bili prevazilaženje komunikacijskih jazova između generacija i održavanje interesovanja mladih za kulturno nasleđe. Projektni tim je saznao da praktična medijska obuka i lično pripovedanje značajno povećavaju motivaciju učesnika. Međunarodna razmena je dodatno proširila perspektive i dodala vrednost projektu.

Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	Ova praksa je izuzetno laka za deljenje zbog svoje niske cene, strukture zasnovane na zajednici i jasne metodologije. Njen uspeh leži u kombinovanju međugeneracijskog dijaloga sa modernim alatima poput snimanja filmova, što je čini privlačnom i za mlade i za starije osobe. Ključni faktori uspeha uključuju jaka lokalna partnerstva (npr. Lokalne akcijske grupe), stručnu podršku i kulturno relevantan sadržaj. Metoda je već podeljena sa partnerom u Italiji (NUTS 2: Campania region, lokalna akciona grupa Alto Kazertano), gde su održani slični intervjui i radionice. Deljenje je poboljšano objavljenim vodičem i filmom, koji nude model spreman za upotrebu. Izazovi za prenos mogu uključivati nedostatak obučanih facilitatora ili ograničeno interesovanje mladih, ali se oni mogu rešiti angažovanim formatima i lokalnom adaptacijom. Pristup podržava izgradnju identiteta i kohezije, čineći ga relevantnim za ruralna područja širom Evrope koja se suočavaju sa generacijskim podelama i kulturnim gubitkom.
Dodatne informacije (opcionalno):	Link do mesta gde se mogu pronaći dodatne informacije o dobroj praksi https://www.ksowplus.pl/baza-danych/baza-dobrych-praktyk?tx_wrobksowprojects_ksowprojects%5Baction%5D=show&tx_wrobksowprojects_ksowprojects%5Bcontroller%5D=Project&tx_wrobksowprojects_ksowprojects%5Bproject%5D=108&cHash=13cc77c9c408230e0a11c425abc5b07c
Ključne reči povezane sa praksom (opcionalno):	međugeneracijski dijalog, kulturno nasleđe, ruralni razvoj, lokalni identitet, angažovanje zajednice
Mišljenje eksperta (opcionalno):	Praksa „Nasleđe za budućnost“ je usklađena sa širim istraživanjem o međugeneracijskom i participativnom

ruralnom razvoju. Prema Evropskoj mreži za ruralni razvoj (ENRD), uključivanje mladih u inicijative vezane za nasleđe jača društvenu koheziju i bori se protiv depopulacije ruralnih područja jačanjem emocionalne vezanosti za mesto (ENRD, 2020). Ova praksa pokazuje da pripovedanje i digitalni alati (poput filma) mogu premostiti generacijske jazove - pristup koji podržavaju naučnici poput M. Daksberija (2019), koji tvrdi da „kulturno mapiranje i prikupljanje sećanja osnažuju zajednice i produbljuju identitet“.

Sami učesnici su pohvalili projekat: stariji su izjavili da se osećaju „saslušano i cenjeno“, dok su mladi opisali iskustvo kao „otvaranje očiju“ i „način da drugačije vidimo naše selo“. Lokalne akcione grupe su primetile povećano interesovanje za slične projekte i nove saradnje u zajednici koje je pokrenula inicijativa.

Štaviše, praksa odražava osnovne vrednosti LEADER pristupa: učešće odozdo nagore, lokalni identitet i inovacije. Uspeh njenog prenosa u Italiju (lokalna akciona grupa Alto Kazertano) potvrđuje prilagodljivost metode i njen uticaj u različitim kulturnim kontekstima. Kao takva, ova dobra praksa je i alat za očuvanje i instrument društvenih inovacija – potkrepljen akademskim uvidima i validacijom od strane lokalnih zajednica.

EYES – Dobra praksa broj 12

Ime organizacije:	Fondacija Ježi Regulski za podršku lokalnoj demokratiji
-------------------	---

10. Organizacija odgovorna za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija odgovorna za dobru praksu?	Ne
--	----

Ako ste napisali **NE**, popunite i sledeće polje:

Glavna odgovorna institucija:	Ministarstvo narodne prosvete
-------------------------------	-------------------------------

11. Opšte informacije o dobroj praksi

Ime prakse:	Naše tradicije	
Lokacija prakse:	Država	Poljska
	Regija	Cela Poljska
	Grad	Cela Poljska

12. Detaljne informacije o dobroj praksi

Ukratko o praksi :	Cilj ovog programa je promovisanje kulturnog nasledja i regionalne istorije kroz organizaciju događaja, radionica i edukativnih izlet koji će dozvoliti deci i mladima da se upoznaju sa lokalnim tradicijama, umetnosti i običajima.
--------------------	---

Detaljne informacije o praksi:	Nacionalni program obrazovanja i culture koji je 2025. godine sproveo Ministarstvo prosvete Poljske, osmišljeno da ponovo poveže decu i mlade sa regionalnim nasleđem. Finansira stotine lokalnih projekata koje sprovode škole, nevladine organizacije i kulturne institucije širom zemlje. Ciljna grupa: Deca i mladi, edukatori, umetnici i kulturni animatori koji promovišu regionalni identitet i integracioni dialog Problem i kontekst: Program se bavi otuđenjem mladih ljudi od lokalnih tradicija, dijalekata i života u zajednici. Jača veze između škola, kulturnih institucija i lokalnih zajednica kako bi se obnovio osećaj pripadnosti Ciljevi i implementacija: Sa finansiranjem od 30 miliona zlota, „Naše tradicije“ podržava 369 projekata kroz četiri tematska modula koji oživljavaju kulturno obrazovanje: • Obrazovanje i kulturna svest – festivali nasleđa, partnerstva muzeja, izložbe i „dani nasleđa“. • Tradicije i rituali – radionice zanata, kuhinje, plesova i narodnih pesama sa lokalnim majstorima. • Umetnost i zanati – međugeneracijske radionice gde stariji predaju tkanje, grnčarstvo ili povezivanje knjiga; umetničke izložbe i sajmovi zanata. • Jezik i dijalekti – takmičenja, predstave i snimci u lokalnim dijalektima; kreiranje multimedijalnih arhiva. Projekti traju od juna do decembra 2025. godine, kombinujući učenje u učionici sa učešćem zajednice u
---------------------------------------	---

	šetnjama kroz istoriju njihovog nasleđa, intervjuue usmene istorije i digitalne arhive koje vode studenti. Zainteresovane strane i korisnici: Ministarstvo prosvete, nevladine organizacije, lokalne samouprave, muzeji i kulturni centri. Korisnici uključuju decu, mlade i lokalne zajednice koje oživljavaju svoje nasleđe. Uticaj: Praksa ponovo povezuje generacije, podstiče ponos na regionalnu kulturu i jača veze u zajednici. Njena modularna struktura i model finansiranja čine je lako prilagodljivom u drugim regionima koji žele da povežu obrazovanje sa lokalnom kulturom.
Potrebni resursi:	Program je finansiran sa 30 miliona zlotu. Stipendije se po projektu kreću od 20.000 do 500.000 zlotu. Uključuje nevladine organizacije, edukatore, kulturne institucije i lokalne stručnjake, a potrebni su im koordinatori, treneri i vodje zajednice da osmisle i sprovode aktivnosti.
Vremenski period (početak/kraj):	Program traje od 5. juna do 31. decembra 2025, dok je rok zapredaju prijave između 7. i 28. aprila 2025.
Dokaz uspeha (ostvareni rezultati):	"Nasze tradycje" i se smatra dobrom praksom zbog svog snažnog uticaja na nacionalnom nivou. Od 1498 podnetih projekata, 369 je odabrano i finansirano, angažujući hiljade dece i mladih širom Poljske. Finansirane inicijative uključuju, na primer, regionalne „Dane nasleđa“ u školama, radionice narodnih igara i pevanja koje vode lokalni umetnici, sajmove zanata gde su učenici i stariji zajedno kreirali tradicionalne ukrase i digitalne arhive koje dokumentuju lokalne dijalekte i usmenu istoriju. Ove raznolike aktivnosti su ojačale regionalni identitet, promovisale međugeneracijsko učenje i sakupile lokalne kulturne resurse. Veliko angažovanje škola, nevladinih

	organizacija i kulturnih institucija pokazuje efikasnost programa u očuvanju i revitalizaciji kulturnog nasleđa kako u ruralnim, tako i u urbanim sredinama..
Izazovi (opcionalno):	Neki od Izazova sa kojima smo se susreli su uključivali ograničeno vreme za realizaciju projekta (jun–decembar), koordinaciju različitih partnera i obezbeđivanje kvaliteta u različitim regionalnim temama. Naučene lekcije ističu potrebu za ranijim planiranjem, jačim lokalnim mrežama i jasnijim smernicama za podnosiocima prijave.
Potencijal za učenje ili prenošenje znanja (primenljivost):	"Nasze tradycje" nudi stabilan model za kulturno obrazovanje koji može inspirisati i druge regione. Ključni faktori uspeha uključuju snažnu vladinu koordinaciju, fleksibilan modularni dizajn (obrazovanje, rituali, zanati, dijalekti) i široku podobnost koja omogućava nevladinim organizacijama, školama i kulturnim institucijama da sarađuju. Njegov konkurentni sistem stipendija promoviše kvalitet i inovacije, dok fokus na međugeneracijskoj razmeni i regionalnom identitetu ga čini relevantnim za područja koja se suočavaju sa kulturnom erozijom. Za prenošenje naučenog, regioni treba da obezbede dovoljno finansiranja, administrativnu podršku i angažovanje zainteresovanih strana. Potencijalne prepreke uključuju kratke periode implementacije i neujednačen pristup kulturnim resursima u regionima. Međutim, čak i u mestima bez nacionalne šeme grantova, škole, nevladine organizacije i lokalne vlasti mogu crpeti inspiraciju iz strukture programa - na primer, repliciranjem njegovog modularnog pristupa, povezivanjem obrazovanja sa nasleđem ili organizovanjem malih inicijativa koje povezuju mlade sa lokalnom kulturom.

Dodatne informacije (opcionalno):	https://www.gov.pl/web/edukacja/nasze-tradycje2345
Ključne reči povezane sa praksom (opcionalno):	Kulturno nasleđe, angažovanje mladih, regionalni identitet, tradicionalni zanati, međugeneracijsko učenje, lokalne tradicije, obrazovanje, uključivanje zajednice, očuvanje dijalekta, kulturno obrazovanje.
Mišljenje eksperta (opcionalno):	Stručnjaci iz poljskog Ministarstva prosvete ističu da „Naša tradicija“ uspešno rešava problem između formalnog obrazovanja i lokalnog nasleđa stvaranjem mogućnosti za iskustveno učenje. Prema rečima prof. Ane Zelinjske sa Univerziteta u Varšavi, „Programi poput »Nasze tradycje« su ključni za reaktiviranje nematerijalnog nasleđa među mladima i promociju ponosa zbog regionalne raznolikosti.“

EYES – Dobra praksa broj 13

Naziv organizacije:	EDIT Centar
----------------------------	-------------

1. Organizacija zadužena za dobru praksu

Da li je vaša organizacija glavna institucija zadužena za ovu dobru praksu?	Ne
--	----

Ukoliko je izabrano „ne“, molimo popunite sledeće:

Glavne institucije zadužene:	The Association of Cultural Heritage Education of Finland, HARP Heritage Art Research Project, Fundaci3n SM, KulturAll i INTO SCHOOL.
-------------------------------------	---

2. Opšte informacije o dobroj praksi

Naslov prakse:	CREATECH transformiše predškolsko obrazovanje uz kulturno nasleđe i digitalne alate	
Lokacija prakse	Država	Srbija, Italija, Finska i Španija
	Region	Srbija
	Grad	Beograd

3. Detaljne informacije o dobroj praksi

Kratak sažetak prakse:	Projekat CREATECH, sufinansiran kroz program Erasmus+, na inovativan način integriše kulturno nasleđe u rano obrazovanje obučavajući vaspitače iz Finske, Italije, Španije i Srbije da koriste multiosetilne i digitalne alate — poput 360° kamera i iPad uređaja — kako bi kreirali imerzivna, transmedijalna iskustva učenja za najmlađe.
-------------------------------	---

	Ovakav pristup ne samo da podstiče kreativno i kritičko mišljenje, već jača inkluziju i međukulturno razumevanje, čineći ga vrednim modelom za ugradnju kulturnog nasleđa u rani odgoj i obrazovanje.
Detaljne informacije o praksi:	Projekat CREATECH (2024), sufinansiran programom Erasmus+, uveo je inovativan pristup ranom obrazovanju kombinujući kulturno nasleđe sa kreativnom digitalnom pedagogijom. Inicijativa je okupila partnere iz Finske, Italije, Španije i Srbije — The Association of Cultural Heritage Education of Finland, HARP Heritage Art Research Project, Fundaci3n SM, KulturAll i INTO SCHOOL — sa ciljem obuke vaspitača da kroz multiosetilni pristup uključe kulturno nasleđe u rani odgoj i obrazovanje (ECEC). U septembru 2024. učesnici su se okupili u Fontekju (Italija) na međunarodnoj obuci koja je naglasila ulogu kulturnog nasleđa i kreativnog izraza u ranom učenju. Projekat je koristio savremene digitalne alate kao što su 360° kamere i iPad uređaji, omogućavajući vaspitačima i deci da kreiraju pristupačne digitalne izložbe i virtuelno istražuju istorijske i kulturne lokalitete. Ovo imerzivno iskustvo učenja produbilo je vezu sa nasleđem i negovalo kreativno i kritičko mišljenje. U središtu CREATECH-a nalazi se transmedijalni pristup obrazovanju o nasleđu, koji naglašava upotrebu svih čula i različitih formi izraza — poput zvukova, slika i priča — kako bi deca aktivno učestvovala u upoznavanju kulturnog nasleđa. Ovaj imerzivni proces učenja ne samo da produbljuje odnos dece prema nasleđu, već i podstiče razvoj kreativnog i kritičkog mišljenja. CREATECH je više od obrazovanja; on gradi smisleno povezivanje. Ugrađivanjem kulturnog nasleđa u tkivo ranog

	obrazovanja, projekat nastoji da inspiriše kreativnost, promoviše inkluziju i poveže zajednice u svim zemljama učesnicama. Projekat je predvideo objavu naučnog članka, CREATECH vodiča i preporuka za obrazovanje o nasleđu u ECEC, čime doprinosi vrednim uvidima i primerima dobre prakse za integraciju kulturnog nasleđa u rani odgoj i obrazovanje. Za više informacija i novosti o projektu CREATECH, možete posetiti njihov zvanični veb-sajt ili pratiti Instagram kanal (kultural.org).
Potrebni resursi:	- Digitalna oprema: 360° kamere i iPad uređaji koriste se za kreiranje imerzivnih, multiosetilnih iskustava učenja, omogućavajući deci i vaspitačima virtuelno istraživanje istorijskih i kulturnih lokaliteta. - Softver i aplikacije: Alati za digitalno pripovedanje i montažu (npr. iMovie, Canva itd.) podržavaju izradu interaktivnih izložbi i nastavnih materijala.. - Nastavni materijali: Likovni pribor, odštampane slike, zvučni uzorci i senzorne (taktilne) rekvizite koriste se kao dopuna digitalnim aktivnostima i podrška transmedijalnom pristupu. - Ljudski resursi: Vaspitači, stručnjaci za nasleđe i digitalni fasilitatori sarađuju na dizajnu i sprovođenju aktivnosti. - Obuka i podrška: Radionice i sesije jačanja kapaciteta opremaju vaspitače veštinama potrebnim za integraciju tehnologije i nasleđa u ranom obrazovanju.
Vremenski okvir (početak/kraj):	Početak: 2024 – Kraj: 2025 .

Dokazi o uspehu (postignuti rezultati):	- CREATECH vodič i preporuke za obrazovanje o nasleđu u ECEC.. - CREATECH 360° izložba – kulturno nasleđe oživljava kroz oči mladih stvaralaca - https://www.intoschool.org/createch?fbclid=IwY2xjaWKn6v1leHRuA2FibQlxMQBicmlkETFZNmlTcHcyVnp5QWoxMmlkAR5HshQU8yhKjC3Y9qPJTfogPypa_MOy91PkSw7qi4w-Zeax5zNJ_pmjVyxibw_aem_dqcKss52AOWbHsXWE1CD8Q
Potencijal za učenje ili transfer (primenljivost):	Projekat CREATECH nudi snažan potencijal za transfer i replikaciju u različitim obrazovnim i kulturnim kontekstima, jer je njegov pristup — integracija kulturnog nasleđa sa digitalnim alatima u ranom obrazovanju — i prilagodljiv i skalabilan. Njegove metode, uključujući upotrebu 360° kamera, iPad uređaja i transmedijalnog pripovedanja, mogu se lako primeniti u vrtićima i osnovnim školama u drugim sredinama, naročito onima koje teže da od ranog uzrasta podstiču inkluziju, kreativnost i svest o kulturi. Pored toga, materijali za obuke, vodiči i modeli digitalnih izložbi mogu da koriste vaspitači i nastavnici.
Dodatne informacije (opciono):	- https://www.intoschool.org/createch?fbclid=IwY2xjaWKn6v1leHRuA2FibQlxMQBicmlkETFZNmlTcHcyVnp5QWoxMmlkAR5HshQU8yhKjC3Y9qPJTfogPypa_MOy91PkSw7qi4w-Zeax5zNJ_pmjVyxibw_aem_dqcKss52AOWbHsXWE1CD8Q - https://kultural.org/?p=2399 - https://kulttuuriperintokasvatus.fi/welcome-to-the-createch-project-page/

Ključne reči (opciono):	Rani odgoj i obrazovanje (ECEC), obrazovanje o kulturnom nasleđu, transmedijalno pripovedanje, digitalni alati u obrazovanju, kreativna pedagogija, inkluzivno obrazovanje, obuka nastavnika i vaspitača, međukulturno učenje, učenje zasnovano na nasleđu, inovacije u vrtićima, digitalno istraživanje nasleđa.
--------------------------------	---

EYES – Dobra praksa broj 14

Organisation name:	EDIT Centar
---------------------------	-------------

1. Glavna organizacija dobre prakse	
Da li je vaša organizacija glavna institucija koja je zadužena za ovu dobru praksu?	Ne

U slučaju da ste izabrali 'ne', molimo popunite i sledeće:

Glava odgovorna institucija:	Edukacija za 21. vek
-------------------------------------	----------------------

2. Osnovne informacije o dobroj praksi		
Naziv prakse:	BeoTura (Beogradska avantura)	
Mesto održavanja prakse	Država	Srbija
	Region	Centralna Srbija
	Grad	Beograd

3. Detaljne informacije o dobroj praksi	
Kratak opis prakse:	Digitalna vodič kroz kulturno nasleđe grada Beograda pokrenuta od strane mladih. Učenici srednjih škola su istraživali lokalnu istoriju i osmislili aplikaciju koja nudi gradske ture sa različitim temama uključujući društvo sa raznolikim istorijskim mestima i ličnim pričama.

Detaljne informacije o dobroj praksi:	BeoTura je digitalni vodič koji naglašava važna istorijska mesta u Beogradu. Napravili su je učenici srednje škole koji su proučavali istoriju i civilno obrazovanje u saradnji sa NVO Edukacija za 21. vek. Glavni cilj ovog projekta je da se mladi ljudi uključe u učenje o kulturalnom nasleđu grada njegovo očuvanje. Projekat je fokusiran na dve grupe. Prva grupa uključuje đake koji su osmislili ture i stekli vredno iskustvo u istraživanju, timskom radu i proizvodnji digitalnog sadržaja. Druga grupa je stanovništvo, najviše mladi ljudi i turisti koji sada mogu da pristupe turama putem sajta i mobilne aplikacije. Učenici su izabrali širok spektar tema koje prikazuju raznoliku istoriju Beograda. One uključuju srednjevekovne tvrđave, tragove iz perioda Otomanskog carstva, prepoznatljiva jevrejska mesta, mesta iz doba kraljevine i vremena socijalizma i drugo. Za svaku temu razvili su rute koje su mešavina istorijskih činjenica i ličnih priča. Istoričari i mentori iz nevladinih organizacija nadgledali su čitav proces. Kraljni proizvod je omogućen za korišćenje online i to besplatno. Projekat je podržan od strane institucija kao što su Grad Beograd, ministarstvo prosvete, Srpska nacionalna komisija za UNESCO, Dani evropske kulturne baštine i Univerziteta u Beogradu. Ove organizacije su pomogle u vidu saveta, promocije i izvora.
Potrebni izvori:	Tim učenika, nastavnika i članova NVO uz pomoć volontera i skromno plaćenih eksperata. Kompjuteri, internet i platforme sa aplikacijama. Tehnička podrška i podrška samog događaja.
Raspored (datumi početka i završetka):	2022.-2023(razvoj sadržaja i aplikacije, puštena u rad 2023, održavanje je u toku)

Dokaz o uspehu(ostvoreni rezultati):	BeoTura je 2024. godine osvojila nagradu HISTOLAB za svoj kreativni pristup edukaciji o kulturnom nasleđu. Projekat nudi 10 detaljnih dogotalnih tura i zavredio je pohvale i od nastavnika i od korisnika. Uz podršku partnera kao što su UNESCO i Grad Beograd nastavlja da bude korišćena na događajima i da inspiriše slične projekte mladih u različitim mestima.
Potencijal za učenje ili transfer(primenjivo):	Ovaj projekat prikazuje kako učenici mogu aktivno da učestvuju u očuvanju kulturnog nasleđa koristeći digitalne alate. BeoTura nudi model koji je moguće ponoviti u drugim mestima uključujući mlade kao 'interpretatore kulturnog nasleđa' u svojim zajednicama. Koristeći mobini aplikaciju, ture se lako mogu podeliti što je posebno privlačno mladim ljudima. Metod je fleksibilan i lako može da se prilagodi drugim gradovima, u kojima učenici mogu da dizajniraju ture koristeći podatke o svojoj lokalnoj istoriji. Fokus BeoTure na multikulturalno nasleđe i nasleđe iz različitih epoha je takođe čini dobrim primerom za to kako se izboriti sa kompleksnim i osetljivim temama. Uz dobro vođstvo i samo osnovne izvore, učenici su uspeali da izrade vredan edukativni sadržaj. Uspeh projekta je već inspirisao ostale, prikazujući svoj potencijal da unapredi i edukaciju o kulturnoj baštini i turizam u različitim regionima.
Ostale informacije(opciono):	https://beotura.rs/ https://edukacija21.com/en/#:~:text=The%20HISTOLAB%20Award%20for%20Innovative,recipients%20was%20Beotura%20from%20Serbia
Ključne reči povezane sa vašom praksom(opciono):	obrazovanje o kulturnom nasleđu; digitalni obilazak; angažman mladih; Beograd; multikulturalna istorija

EYES – Dobra praksa broj 15

Naziv organizacije:	EDIT Centar
----------------------------	-------------

1. Organizacija zadužena za dobru praksu	
Da li je vaša organizacija glavna institucija zadužena za ovu dobru praksu?	Ne

U slučaju da ste izabrali 'ne', molimo popunite i sledeće:

Glava odgovorna institucija:	Centar za urbani razvoj (Srbija)
-------------------------------------	----------------------------------

2. Osnovne informacije o dobroj praksi		
Naziv prakse:	Heritage Hubs	
Mesto održavanja prakse	Država	Srbija
	Region	Beograd
	Grad	Beograd, Grocka

3. Detaljne informacije o dobroj praksi	
Kratak opis prakse:	Habovi nasleđa su uključili decu uzrasta 10–16 godina iz Srbije, Finske i Španije da dele svoje kulturno nasleđe putem digitalnog sadržaja koji su izradili učenici i kroz razmene poseta.

Detaljne informacije o dobroj praksi:	Heritage Hubs – Razmena nasleđa mladih okupila je učenike (uzrasta 10–16 godina) iz Srbije, Finske i Španije kako bi delili i učili o nasleđu jedni drugih. Ovaj program je osnažio mlade da sami odluče šta je važno u njihovom nasleđu i da to podele sa vršnjacima u inostranstvu, podstičući međusobno poštovanje i rušenje stereotipa. Praksa je sprovedena u dve faze. U jesen 2018. učenici iz 11 škola (uključujući jednu u Grockoj) istraživali su svoje lokalno nasleđe i, uz podršku nastavnika, kreirali digitalne prezentacije. Učenici su birali lokalne tradicije, hranu, znamenitosti ili običaje i pravili kratke video-snimke ili slajd-prezentacije kako bi ih predstavili, što im je pomoglo da promišljaju o svom kulturnom identitetu. U proleće 2019. učenici su posetili škole jedni drugih u inostranstvu kako bi razmenili nasleđe uživo. Na primer, učenici iz Srbije predstavili su finskim vršnjacima proslavu Slave, dok su finski učenici podelili tradiciju Svete Lucije. Porodice domaćina uključivale su goste u svakodnevni život i običaje. Ova neposredna razmena učinila je nasleđe opipljivim i uzbudljivim, a deca su otkrila i razlike i zajedničke tačke između svojih kultura.
Potrebni izvori:	EU grant 191.158,59 €. Su-finansirano kroz program Kreativna Evropa EU i nacionalna tela (npr. ministarstva kulture/obrazovanja u Finskoj i Srbiji). Ljudski resursi obuhvatali su osoblje u 4 partnerske organizacije i obučene nastavnike u 11 škola. Sredstva su pokrivala radionice, materijale i troškove razmene/putovanja.
Raspored (datumi početka i završetka):	Datum početka: 01-05-2018, datum završetka: 31-01-2020.

Dokaz o uspehu(ostvareni rezultati):	Heritage Hubs je 2021. osvojio Evropsku nagradu za nasleđe / Europa Nostra Award, kao priznanje za izuzetnost u obrazovanju o nasleđu.
Potencijal za učenje ili transfer(primenjivo):	Kreiranje digitalnog sadržaja donelo je koristi kao što su učenje o srpskom kulturnom nasleđu, razvoj digitalnih veština i timskog rada. Digitalni format je ujedno i najrelevantniji način za deljenje informacija i uključivanje nove publike. Ima mogućnost širokog dosega i lako se distribuira.
Ostale informacije(opciono):	https://www.europeanheritageawards.eu/winners/heritage-hubs/
Ključne reči povezane sa vašom praksom(opciono):	Youth; Cultural heritage; Heritage education; Intercultural exchange; Community engagement